

Θυμηθείτε: μέγεθος τραγουδιών, περιεχόμενο αφηγηματικό, δραματικότητα, εξωλογικά - μαγικά στοιχεία

Τι είναι όμως παραλογή; βλ. την εισαγωγή και το λεξικό των λογοτεχνικών όρων

Του γιοφυριού της Άρτας

Η παραλογή αυτή είναι ένα από τα γνωστότερα και ωραιότερα δημιουργήματα της λαϊκής μουσικής και στηρίζεται σε μια μακραίωνη παράδοση, σχετική με τη θεμελίωση μεγάλων έργων. Από τους αρχαίους ακόμα χρόνους υπήρχε η δοξασία ότι, για να στερεωθεί και να προφυλαχθεί από κάθε κίνδυνο ένα κτίσμα, έπρεπε να θυσιαστεί στα θεμέλια του κάποιο ζωντανό πλάσμα. Το γεφύρι της Άρτας, ένα έργο τόσο δύσκολο και θαυμαστό για την εποχή του, ενέπνευσε το ομώνυμο δημοτικό τραγούδι και πλούτισε την παράδοση με τον δικό του θρύλο. **Παραλλαγές του τραγουδιού, που αναφέρονται και σε άλλα γεφύρια ή οικοδομήματα, υπάρχουν όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την περιοχή των Βαλκανίων.** Το κείμενο που ακολουθεί είναι η κερκυραϊκή παραλλαγή Του γιοφυριού της Άρτας, από την έκδοση του Νικόλαου Γ. Πολίτη Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού (1914).

Θυμηθείτε πόσα τραγούδια είδαμε με το ίδιο ή παρεμφερές θέμα από Ελλάδα, Πόντο, Αλβανία

Τι είναι όμως οι παραλλαγές ενός τραγουδιού;

μοίρα >

Αδιέξοδο

σχήμα λόγου:
Προσωπωπός

10

Λύση

πρέπει vs θέλω
καθήκον vs αγάπη

15

σχήμα λόγου: επανάληψη
==> επιθυμία να ζήσει η γυναίκα όσο το δυνατόν περισσότερο

Λαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες γιοφύρι-ν-εθμέλιωναν στης Άρτας το ποτάμι.

Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμίζόταν.

Μοιριολογούν οι μάστοροι και κλαιν οι μαθητάδες: «Άλμονο στους κόπους μας, κρίμα στις δούλεψές μας, ολημερίς να χτίζουμε, το βράδυ να γκρεμίσται!»

Πουλάκι εδιάβη κι έκαπσε αντίκρυ στο ποτάμι, δεν εκελάθη σαν πουλί, μηδέ σα χελιδόνι, παρά εκελάθη κι έλεγε, ανθρωπινή λαλίτσα:

«Α δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει και μη στοιχειώσετε ορφανό, μη ξένο, μη διαβάτη, παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα, πόρχεται αργά τ' αποταχύ* και πάρωρα* το γιόμα».

Πιάνει, μηνάει της λυγερής με το πουλί τ' αηδόνι:

Αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα, αργά να πάει και να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι. Και το πουλί παράκουσε κι αλλιώς επήγε κι είπε:

και πάλι το μαγικό στοιχείο (πουλί)
προωθεί την πλοκή

* αποταχύ: νωρίς το πρωί * πάρωρα: πριν από την ώρα

Υπερβολή: τονίζεται η δυσκολία του έργου

Μαγικό - εξωπραγματικό στοιχείο ==>
παραλογή

ΠΡΟΣΟΧΗ: εδώ καθυστερεί την πλοκή

το μαγικό στοιχείο με την μορφή του πουλιού

προωθεί την πλοκή της Ιστορίας

Το θύμα της θυσίας τονίζει την σημασία του έργου

σχήμα λόγου υπερβολή και μεταφορά τονίζεται η αγάπη

Ο πρωτομάστορας με πόνο καρδριάς παίρνει την απόφασή να θυσιάσει την γυναίκα του

ΤΟΥ ΓΙΟΦΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ Δημοτικό

20 «Γοργά ντύσου, γοργά άλλαξε, γοργά να πας το γιόμα,
γοργά να πας και να διαβείς της Άρτας το γιοφύρι».

σχήμα λόγου: μεταφορά

Να τηνε κι εξανάφανεν* από την άσποη στοάτα.

Την είδ' ο πρωτομάστορας, ραγίζεται η καρδιά του.

Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:

«Γεια σας, χαρά σας, μάστοροι και σεις οι μαθητάδες,
μα τι έχει ο πρωτομάστορας κι είναι βαργωμισμένος*»

- Το δαχτυλίδι τόπεσε στην πρώτη την καμάρα,
- και ποιος να μπει και ποιος να βγει το δαχτυλίδι νά βρει;
- Μάστορα, μην πικραίνεσαι κι εγώ να πά' σ' το φέρω,
εγώ να μπω, κι εγώ να βγω, **το δαχτυλίδι νά βρω».**

η εμφάνιση της Λυγερής και
η παγίδα του πρωτομάστορα

**έγνοια, ενδιαφέρον,
αγάπη**

25

απόλυτο σύμβολο του γάμου==> δείχνει
την στάση της απέναντι στον γάμο, δείχνει
και την στάση του απέναντι στον γάμο
ασύνδετο σχήμα και
παρατακτική σύνδεση

απόλυτη συμμόρφωση στον
ρόλο της συζύγου

αγάπη για τον άντρα της

0

Μηδέ καλά κατέβηκε, μηδέ στη μέση επήγε.

«Τράβα, καλέ μ', τον άλυσο, τράβα την αλυσίδα, **υπερβολή**
τι όλον τον κόσμο ανάγειρα και τίποτες δεν ήβρα».

(Ενας πιχάει* με το μυστρί, * κι άλλος με τον ασβέστη,
παίρνει κι ο πρωτομάστορας και ρίχνει μέγα λίθο.

απόλυτο σύμβολο του γάμου==> δείχνει
την στάση της απέναντι στον γάμο, δείχνει
και την στάση του απέναντι στον γάμο
ασύνδετο σχήμα και
παρατακτική σύνδεση

ο νόμος των τριών
(θυμηθείτε ...τρία πουλάκια
κάθονταν...το τρίτο το μικρότερο

35

«Άλιμονο στη μοίρα μας, κρίμα στο ωζικό* μας!

Τρεις αδερφάδες έιμαστε, κι οι τρεις κακογραμμένες,
η μια χτισε το Δουύναβη, κι η άλλη τον Αφράτη,*
κι εγώ η πλιο στερνότερη* της Άρτας το γιοφύρι.

λύση του γάμου για την γυναίκα

Παρομοίωση

40

Ως τρέμει το καρυόφυλλο,* να τρέμει το γιοφύρι,

κι ως πέφτουν τα δεντρόφυλλα, να πέφτουν οι διαβάτες.

ο νόμος των τριών

Θέλω vs πρέπει

– Κόρη, το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε,

πόχεις μονάχοιβο αδερφό, μη λάχει* και περάσει.

Η ευχή

οργή vs αγάπη

Κι αυτή το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δίνει.

Αδελφός, η συνέχεια της γενιάς και
η υποταγή της γυναίκας στον άνδρα
της οικογένειας

Σχήμα του αδυνάτου

45

«Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι,

κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες

τι έχω αδερφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει».

N. Γ. Πολίτη, Εξλογαί από τα τραγούδια
του ελληνικού λαού

* εξανάφανεν: φάνηκε να έρχεται * βαργωμισμένος: στενοχωρημένος, δύσθυμος * πιχάει: μυστρίζει τη λάσπη, σοβατίζει * μυστρί (μύστρον, μυστρίον): το τριγωνοειδές εργαλείο των κτιστών * ωζικό: μοίρα, περδωμένο * Αφράτης: Ευφράτης * η πλιο στερνότερη: η πιο μικρή * καρυόφυλλο: το φύλλο της καρυδιάς * μη λάχει: μην τύχει

Γυναίκα

Κύκλοι ατόμου - οικογένειας - κοινότητας

[13]

Άνδρας - πρωτομάστορας

